

Akušersko nasilje

Rezultati kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja
Novembar/Decembar 2024. godine

Sadržaj

- Metodologija
- Glavni nalazi istraživanja
- Rezultati kvantitativnog dijela istraživanja
 - Iskustva trudnica i porodilja
 - Iskustva trudnica (kada trudnoća nije iznijeta do kraja)
 - Percepcije muškaraca o iskustvima svojih partnerki
 - Percepcije iskustva drugih
 - Preporuke
- Rezultati kvalitativnog dijela istraživanja
 - Opšti utisak o iskustvu sa porođajem
 - Posljedice na planiranje porodice
 - Nedostatak empatije
 - Nedostatak slobode kretanja i pristupa osnovnoj njezi
 - Nepoštovanje intime i integriteta
 - Fizičko povrijeđivanje i posljedice
 - Nepostojanje informisanog pristanka
 - Verbalna agresija i uvrede
 - Odsustvo objašnjenja postupaka nakon porođaja
 - Nepovjerenje u sistem
 - Zaključci
 - Preporuke učesnica

Metodologija

Kvantitativno istraživanje

- U istraživanju učestvovalo 384 ispitanika/ca, i to:
 - 365 žena koje imaju iskustva sa porođajem i trudnoćom;
 - 2 žene koje imaju iskustva sa trudnoćom, ali ne i sa porođajem;
 - 13 žena koje nemaju iskustva ni sa trudnoćom ni porođajem;
 - 4 muškarca.
- CAWI (Computer Assisted Web Interviewing), putem linka
- Trajanje istraživanja: 6. novembar - 12. decembar 2024 godine.

Kvalitativno istraživanje

- Šest intervjua sa učesnicama kvantitativnog istraživanja
- Intervjui organizovani u decembru 2024. godine

Glavni nalazi

Iskustva trudnica i porodilja

- Više od polovine učesnica istaklo je da smatra da je doživjelo neki vid akušerskog nasilja – čak **66,3%** njih. S druge strane, **20%** ispitanica je istaklo da nije imalo ovakva iskustva. Dodatno, **13,7%** ispitanica je zauzelo stav „Ne znam/Nisam sigurna“. Ovakva iskustva podijelile su i učesnice u intervjuima, koje su isticale slučajeve fizičkog i verbalnog nasilja, te naručavanja njihove privatnosti i intime.
- U ovom pogledu, ispitanice su posebno isticale da su njihove potrebe i zahtjevi bili ignorisani (**64,9%** njih), dok je **62,7%** ispitanica navelo da su doživjele ponižavanje, grub i neprimjeren govor od strane medicinskog osoblja.
- Dodatno, ukupno **59,1%** ispitanica navodi da je makar jednom doživjelo grubo rukovanje ili zahvat prilikom medicinskih pregleda.
- Ukupno **54,8%** ispitanica je ocijenilo da je komunikacija sa medicinskim osobljem tokom trudnoće, porođaja i nakon porođaja bila loša, dok je **37,8%** istaklo da je bila dobra.
- Kvalitet brige i podrške ispitanice u prosjeku bolje ocjenjuju kada je u pitanju trudnoća, nego kada je u pitanju kvalitet brige i podrške tokom porođaja – naime dok **42,2%** ocjenjuje da je briga i podrška na dobrom nivou tokom trudnoće, **37,6%** je dalo istu ocjenu kada je u pitanju briga i podrška tokom porođaja.
- Svega **35,4%** ispitanica navodi da se osjećalo adekvatno podržano nakon porođaja od strane medicinskog osoblja, dok **64,3%** navodi da to nije bio slučaj. Slično ovome, učesnice su prilikom intervjua naglasile da je postporođajno iskustvo često traumatičnije od samog porođaja.

Glavni nalazi

Iskustva trudnica i porodilja

- Značajno veći broj žena prijavljuje da je njihovo dosadašnje iskustvo negativno uticalo na njihovu percepciju trudnoće i porođaja u budućnosti – čak 52% njih to navodi. S druge strane 23,1% navodi da je uticalo na pozitivan način, a 24,9% ističe da ta iskustva nisu uticala ni pozitivno ni negativno na njih. Ovakve zaključke potvrđuju i zaključci razgovora sa učesnicama, koje navode da su u potpunosti odustale od daljih trudnoća, ili da su, u slučajevima kada su ostale trudne njih iznosile uz potrebu za mnogo većom podrškom i informisanošću, usljed straha.
- 67,4% ispitanica je navelo da im je bio omogućen kontakt sa bebom odmah nakon porođaja, dok je 32,6% njih navelo da nije.
- Ukupno 61,4% ispitanica navodi da baby friendly sistem doživljava kao podršku majci i bebi, dok 25,7% ističe da ne doživljava.

Iskustva trudnica (kada trudnoća nije iznijeta do kraja)

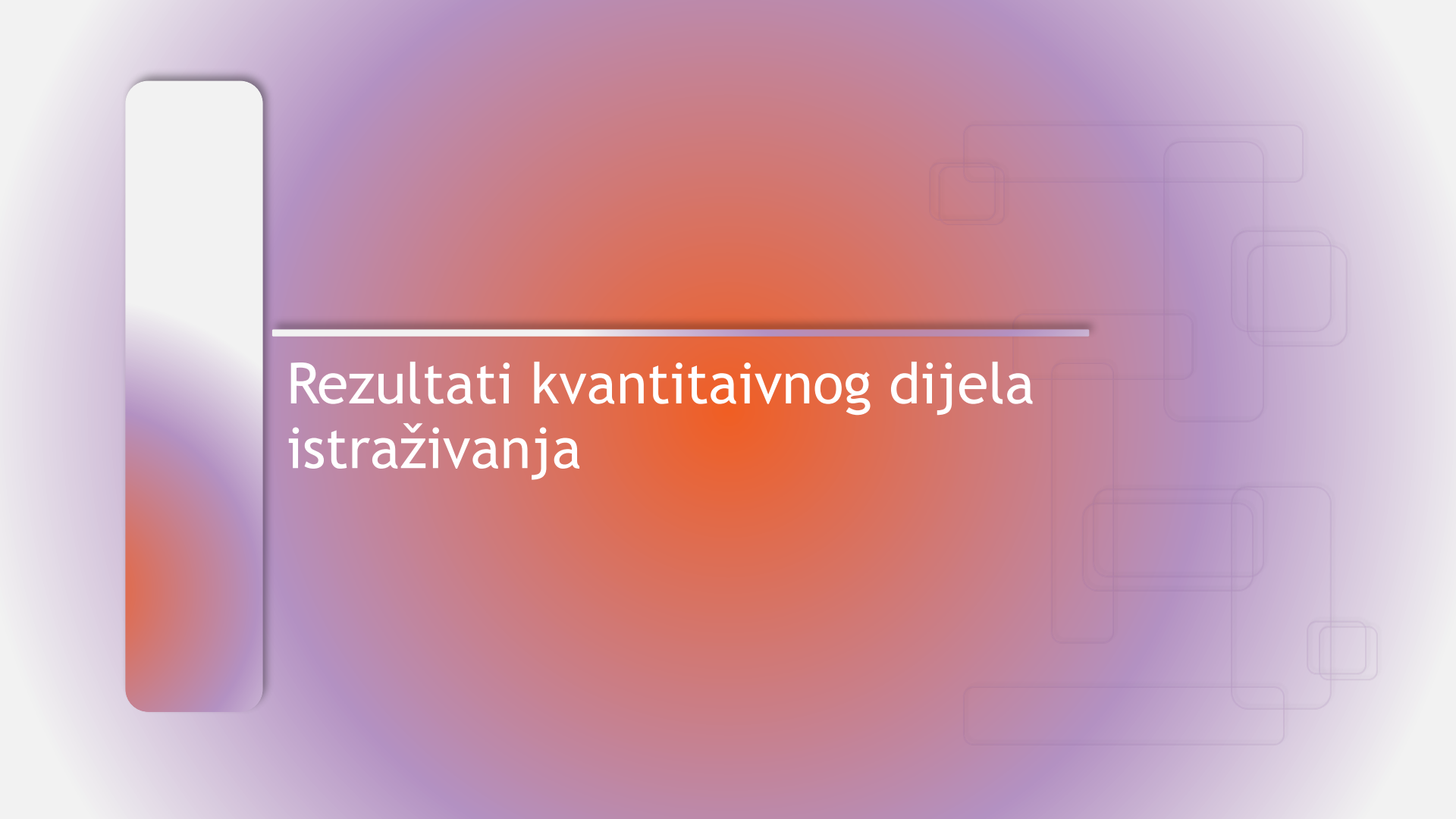
- Obje ispitanice prijavljuju da vjeruju da su doživjele neki vid akušerskog nasilja.
- Dodatno, obje ispitanice ocjenjuju da je komunikacija sa medicinskim osobljem tokom trudnoće bila loša.

Percepcije muškaraca o iskustvima svojih partnerki

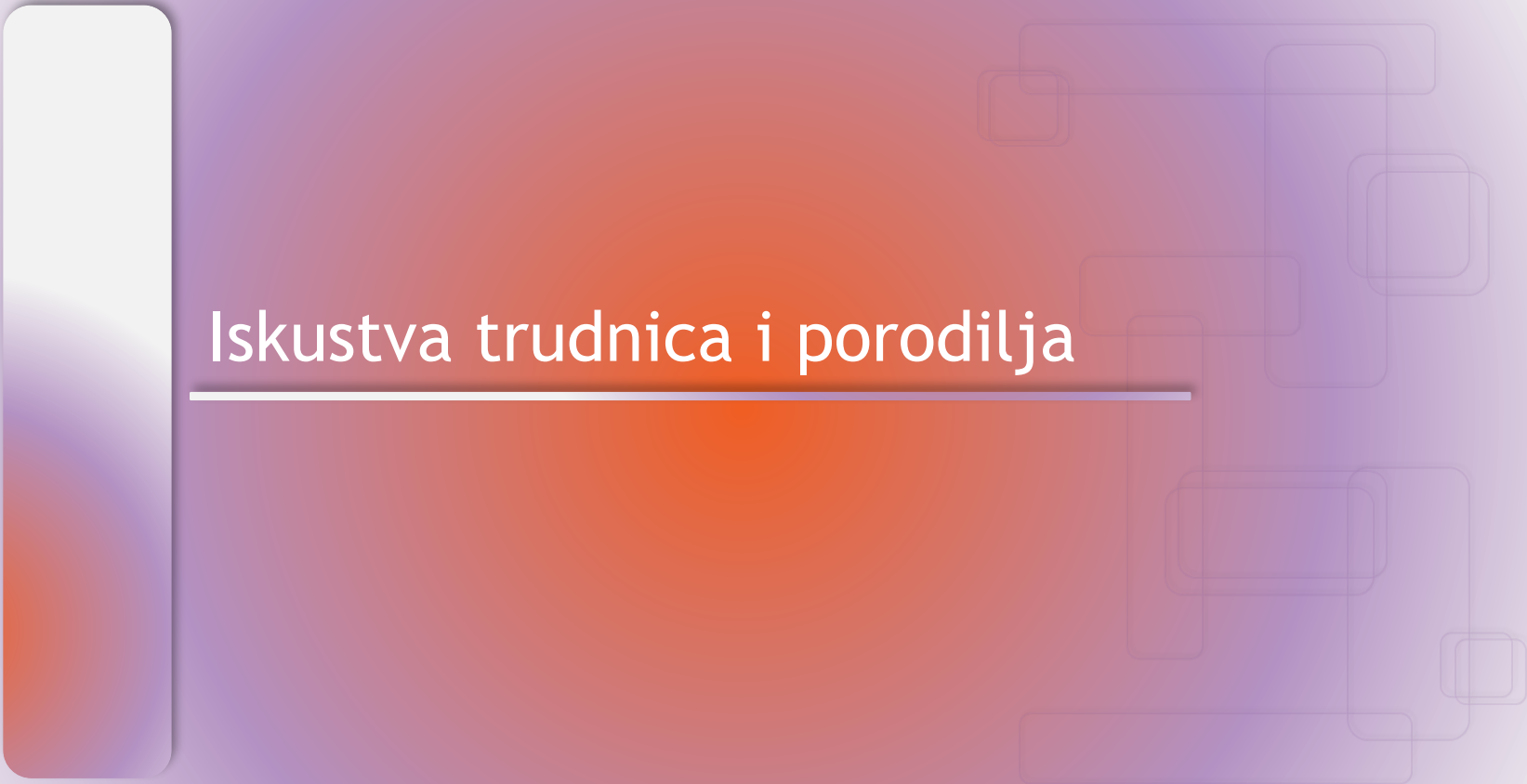
- Kada su izvještavali o iskustvima svojih partnerki, muškarci su u oba slučaja naglasili da smatraju da su one doživjele neki vid akušerskog nasilja.

Iskustva drugih

- Ukupno 70,1% ispitanika/ca navodi da smatra da zna nekoga ko je bio žrtva akušerskog nasilja.

Rezultati kvantitativnog dijela istraživanja

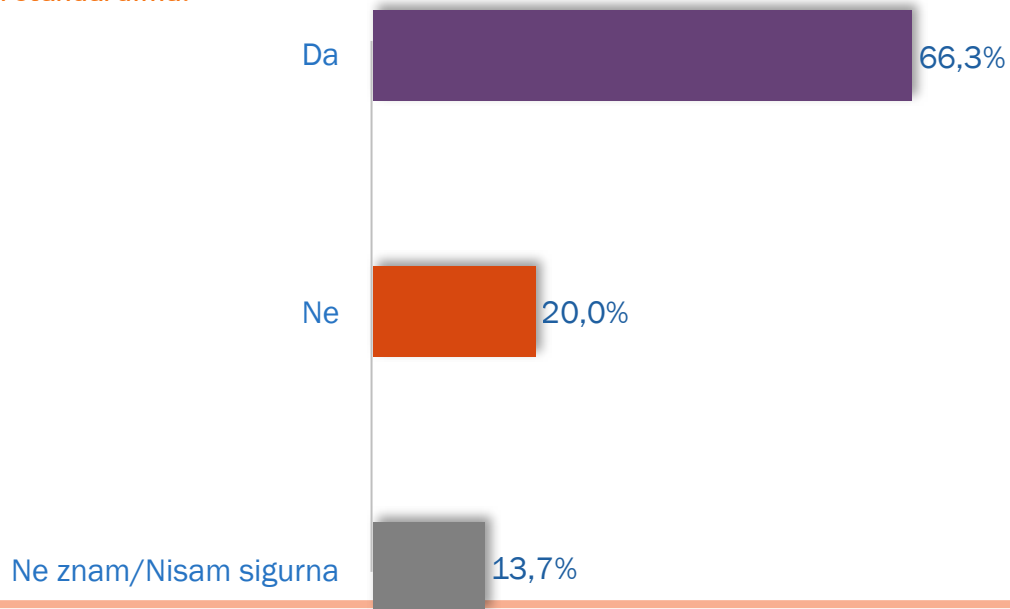
A vertical bar on the left side of the slide, transitioning from white at the top to orange at the bottom. The background is a gradient of purple and orange, with faint, overlapping rectangular outlines on the right side.

Iskustva trudnica i porodilja

Da li biste rekli da ste doživjeli neki vid akušerskog nasilja?

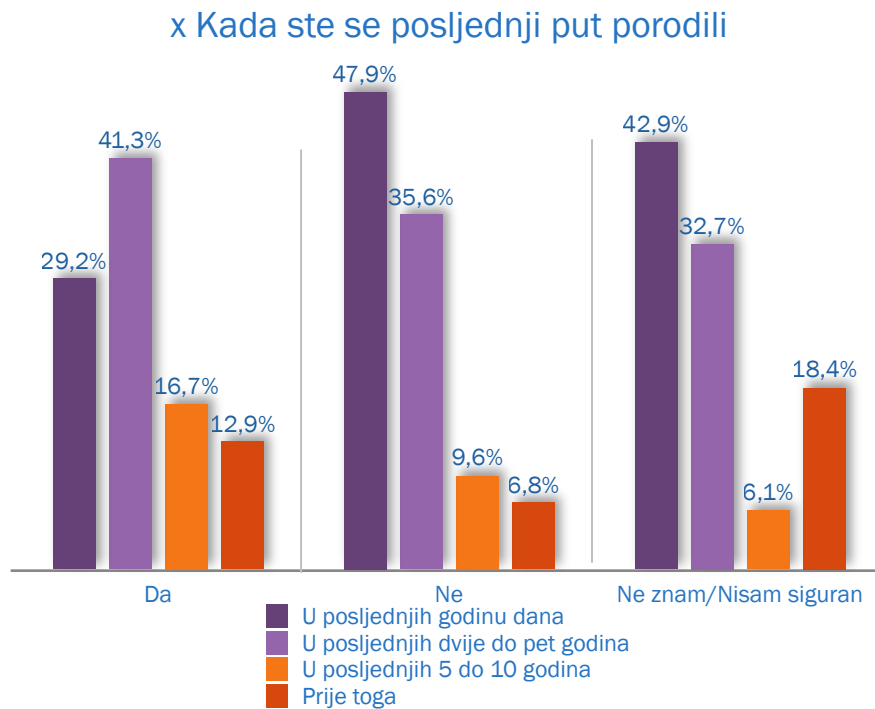
Ispitanicama smo predstavili tekst u kojem objašnjavamo šta akušersko nasilje podrazumijeva, a zatim ih zamolili da ocjene da li smatraju da su doživjele neki vid akušerskog nasilja.

Akušersko nasilje podrazumijeva svaki oblik neprimjerenog, nehumanog ili nasilnog ponašanja prema ženama tokom trudnoće, porođaja ili u postnatalnom periodu, koje uključuje fizičko, verbalno, emocionalno ili psihološko zlostavljanje od strane medicinskog osoblja koje dovodi do kršenja prava žena na dostojanstvo, autonomiju i poštovanje u kontekstu zdravstvene njege za reproduktivno zdravlje. Ono može uključivati prisilne medicinske intervencije, ignorisanje zahtjeva pacijentkinje, nedostatak informisanog pristanka, ponižavanje, zanemarivanje ili grubo ophođenje, odnosno sve prakse koje se kose sa medicinskim etičkim standardima.

Da li biste rekli da ste doživjeli neki vid akušerskog nasilja?

- Možemo primijetiti da ispitanice koje su se porodile u periodu od 2 do 5 prethodnih godina češće prijavljuju da su doživjele neki vid akušerskog nasilja u odnosu na druge grupe. Naime, dok ispitanice koje su se porodile u prethodnih godinu dana ovo prijavljuju u 29,2% slučajeva, ispitanice koje su se porodile u prethodnih 2 do 5 godina ovo prijavljuju u 41,3% slučajeva. Na kraju, ispitanice koje su se porodile u posljednjih 5 do 10 godina ovo prijavljuju u 16,7%, a one koje su imale iskustva sa porođajem prije toga u 12,9% slučajeva.
- Treba napomenuti da ispitanice koje su se porodile u prethodnih godinu dana najčešće prijavljuju da nisu sigurne da li su doživjele akušersko nasilje u odnosu na druge – čak 42,9% njih.

Ispitanice koje su istakle da su doživjele neki vid akušerskog nasilja, navele su sljedeće:

„Rađena mi je kiretaža materice nakon izgubljenog ploda u 18. nedelji, naživo – bez uvođenja u anesteziju zbog hira dežurnog ginekologa, koji nije želeo da zatraži anesteziologa.“

„ Babica govori: 'Čuti, nisi se bunila kad ti je muž skakao na tebe.' Drugi put doktor prilikom šivenja rekao: 'Ovo da ti vratimo za vrištanje, vidiš kako boli kad nas ne slušaš.'“

"Doktor i babice su mi skakali po stomaku da bi izgurali bebu. Posle toga beba je imala slomljenu ključnu kost i hematom na glavi."

„Prilikom porođaja, babica mi je bez ikakvog upozorenja makazama presjekla međicu van kontrakcije, što je bio strašan bol i trauma koju ću pamtiti cijelog života.“

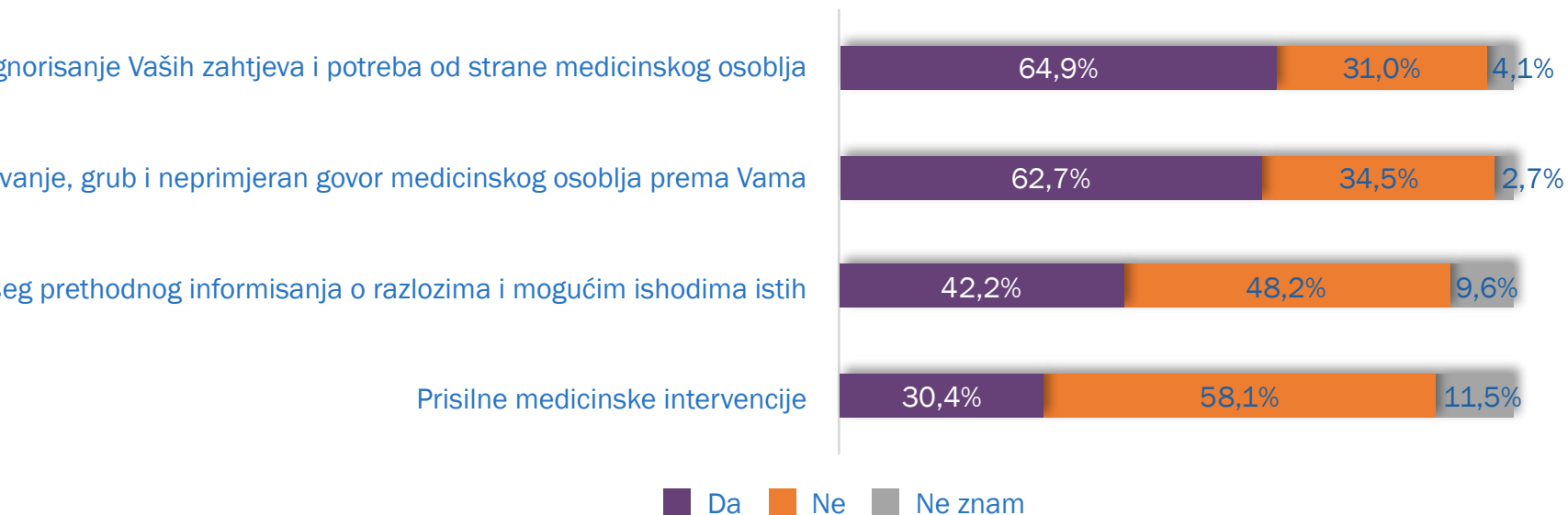
"Ignorisan sam, kada je bebi glava izašla morala sam da dozivam babicu jer u blizini nije bilo nikoga. Bila sam sama u sali većinu vremena."

"Doktorka je komentarisala da su deca na dohrani manje inteligentna od dece koja su na majčinom mleku, dok je moja beba u tom trenutku pila dohranu."

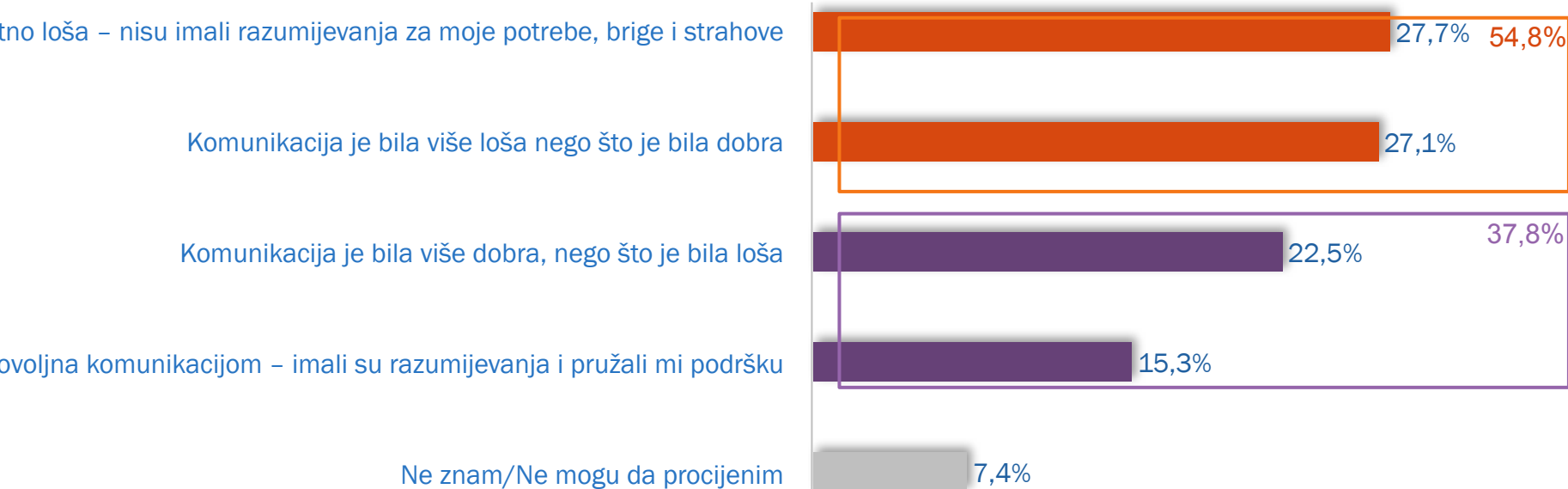
Da li Vam se tokom trudnoće, porođaja ili nakon porođaja desilo nešto od sljedećeg?

Ispitanice su u **64,9%** slučajeva navele da su njihovi zahtjevi i potrebe bili ignorisani, dok je **62,7%** navelo da su doživjele ponižavanje, grub i neprimjeren govor od strane medicinskog osoblja. Dalje, **42,2%** ispitanica je navelo da su sprovedene medicinske intervencije bez njihovog prethodnog informisanja o ishodima i posljedicama istih, a **30,4%** je navelo da su sprovedene i prisilne medicinske intervencije.

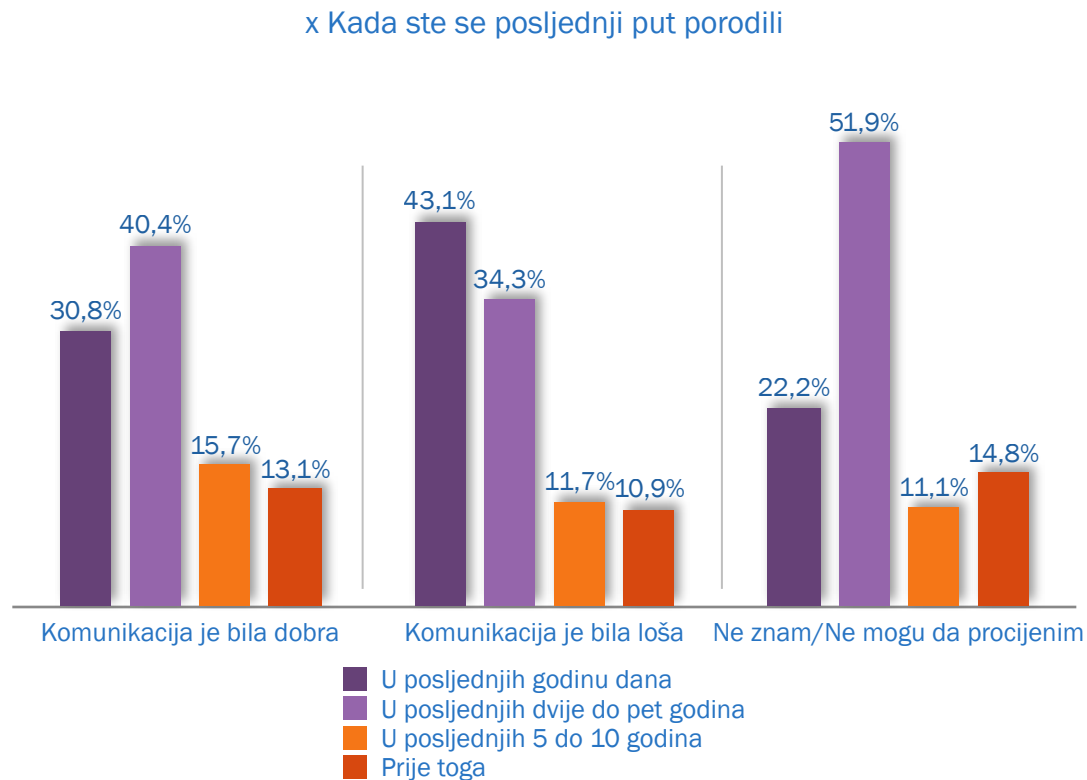
Uopšteno, kako biste ocijenili komunikaciju sa medicinskim osobljem tokom trudnoće, porođaja i nakon porođaja?

Ukupno gledano, više ispitanica ocjenjuje da je komunikacija sa medicinskim osobljem tokom trudnoće, porođaja i nakon porođaja bila loša nego što je bila dobra. Naime čak **54,8%** ispitanica navodi da je komunikacija bila loša ili donekle loša, dok **37,8%** navodi da je ona bila dobra ili donekle dobra.

Uopšteno, kako biste ocijenili komunikaciju sa medicinskim osobljem tokom trudnoće, porođaja i nakon porođaja?

- Možemo primijetiti da iako ispitanice koje su se porodile u periodu od prethodnih 2 do 5 godina, u odnosu na druge grupe, češće prijavljuju da je komunikacija sa medicinskim osobljem bila dobra (40,4%), ipak češće ističu da kvalitet ove komunikacije ne mogu da procijene (51,9%) u odnosu na druge grupe.
- Ispitanice koje su se porodile u periodu u prethodnih godinu dana, upoređujući sa ostalim grupama, češće ističu da je komunikacija bila loša (43,1% njih).

Ispitanice koje su ocijenile da je komunikacija bila loša ili donekle loša, navele su sljedeće:

"Apsolutno ignorisanje, odsustvo empatije i komentari 'da nema ništa da me boli', 'šta ću ti ja strpi se' i slično."

"Kada je krenula da djeluje indukcija komentarisali su 'evo je, tek se sad čuje'."

"Babica me vrijeđala jer sam izabrala epidural kao opciju."

"Neinformisanost o preduzimanju intervencije nakon porođaja, veoma loša komunikacija od strane doktora - uvredljive izjave."

"Doktor je rekao: 'Ušiću te dok si još svjež'."

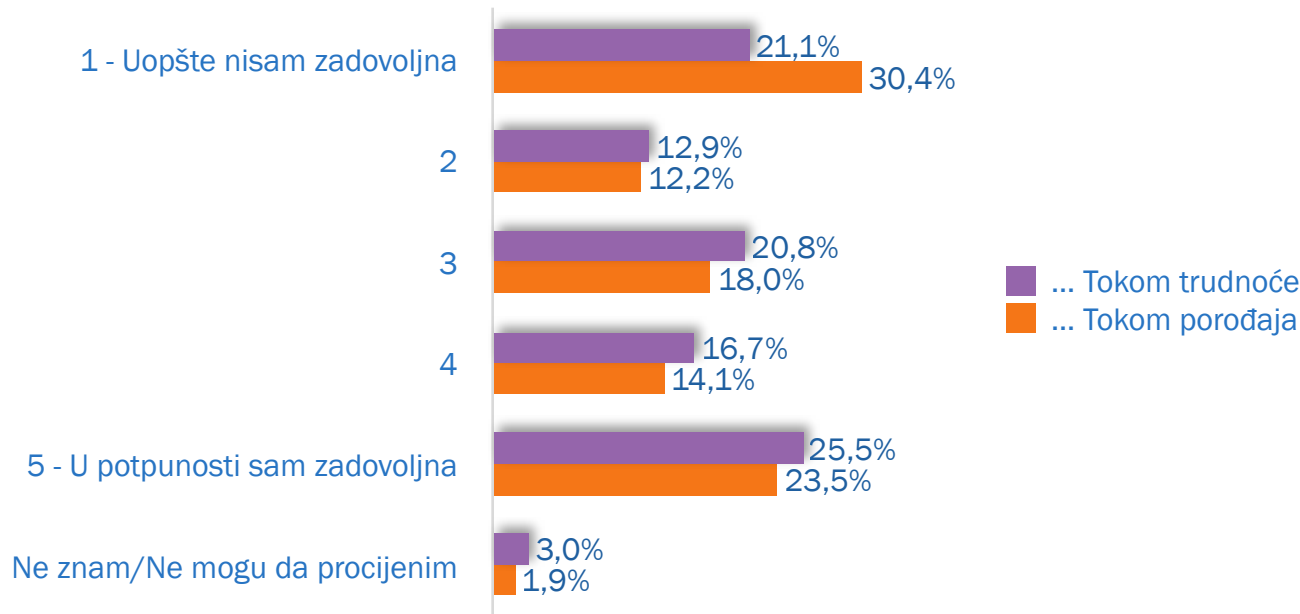
"Bahato i neprimjereno ponašanje pogotovo prema prvorotkama - podrazumijeva se da sve znamo i da smo u sve upućene."

"Upućivanje komentara od strane ljekara: 'Da ću roditi nešto jada od 1500 grama'"

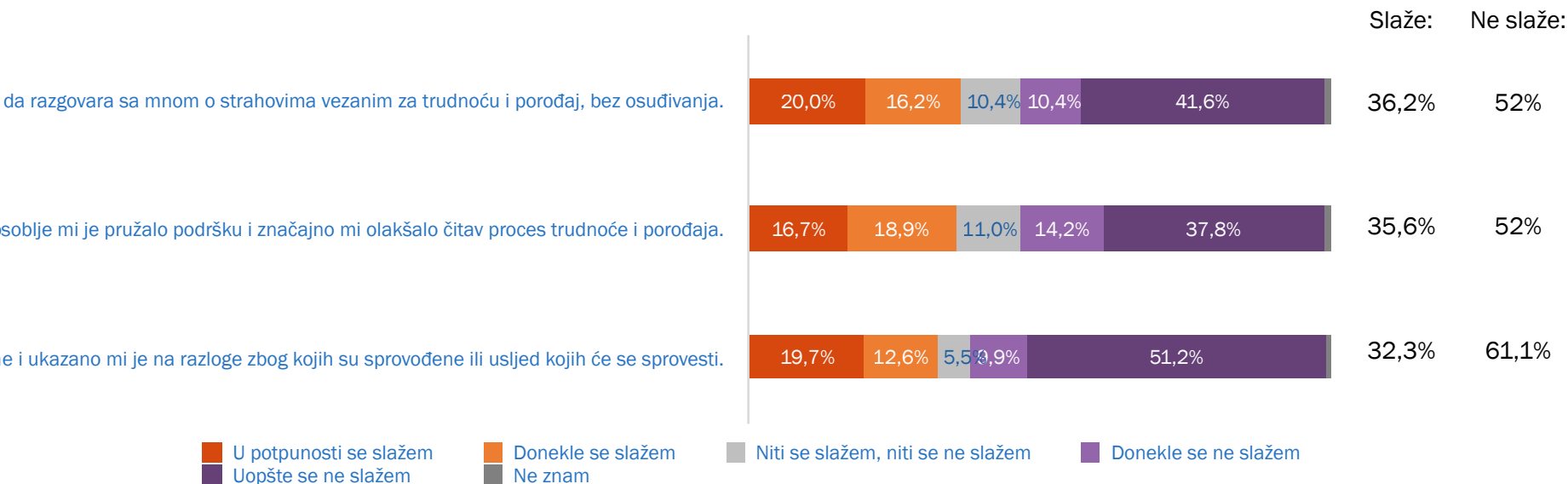
Kako biste ocijenili kvalitet brige i podrške koju Vam je medicinsko osoblje pružalo...?

Dok ukupno **34%** ispitanica ocjenjuje da je kvalitet brige i podrške od strane medicinskog osoblja tokom trudnoće bilo loše, **42,6%** isto navodi kada je u pitanju briga i podrška tokom porođaja (Zbir odgovora „1“ i „2“). S druge strane ispitanice su u **42,2%** slučajeva ocijenila da je briga i podrška bila na dobrom nivou tokom trudnoće, **37,6%** je isto istaklo za period tokom porođaja (Zbir odgovora „4“ i „5“).

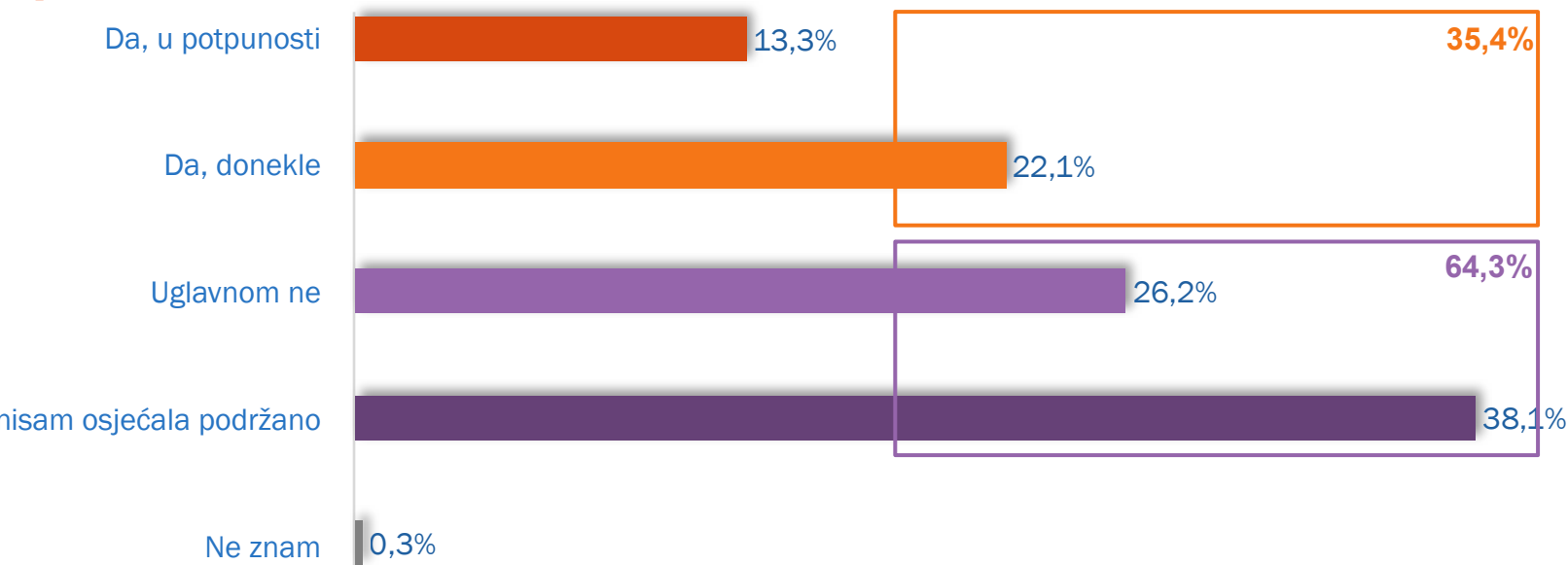
Navedite u kojoj mjeri se slažete sa sljedećim konstatacijama:

Značajan broj žena naglašava da medicinsko osoblje nije bilo otvoreno da sa njima razgovara o strahovima vezanim za trudnoću i porođaj (52%), da im nisu pružali adekvatnu podršku i olakšali čitav proces (52%), te da im procedure vezane za porođaj nisu detaljno objašnjene i da im nije ukazano na razloge zbog kojih su sprovedene (61,1%).

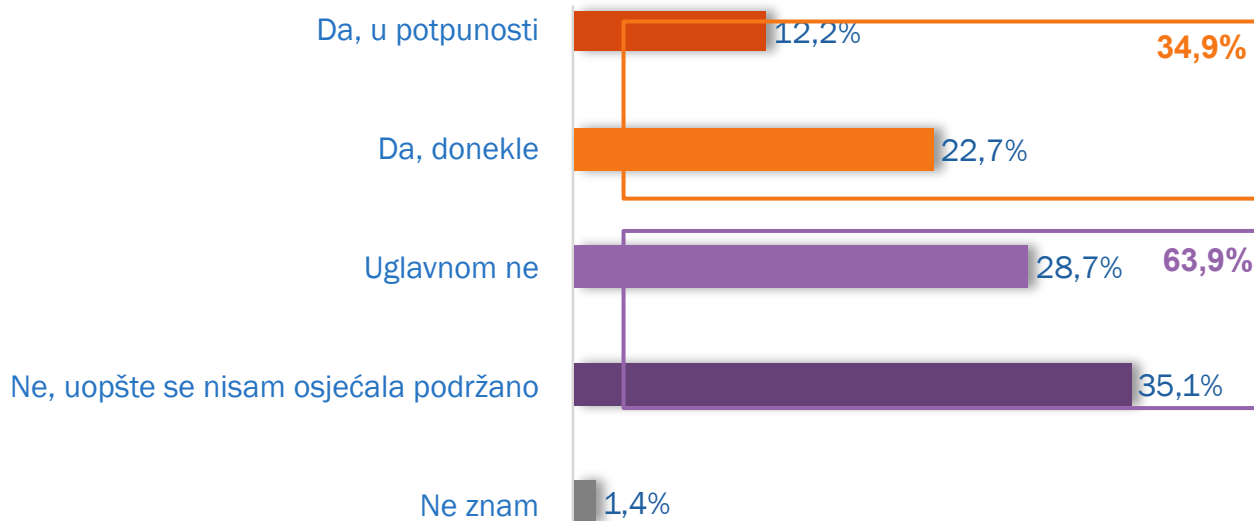
Da li ste se osjećali adekvatno podržano nakon porođaja od strane medicinskog osoblja (u vezi sa dojenjem, emocionalnom podrškom itd.)?

Značajno veći broj žena ističe da se nije bilo adekvatno podržano nakon porođaja od strane medicinskog osoblja - čak **64,3%** njih. S druge strane, ukupno **35,4%** ispitanica navodi da se osjećalo podržano u postporođajnom periodu.

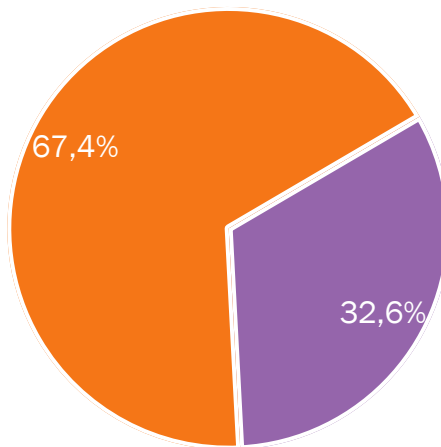
Da li smatrate da je Vaše postporođajno iskustvo bilo obilježeno brigom o Vama i Vašim potrebama od strane medicinskog osoblja?

Ukupno **34,9%** ispitanica ocijenilo da je njihovo postporođajno iskustvo bilo obilježeno brigom od strane medicinskog osoblja - od kojih **12,2%** ističe da je briga o potrebama bila prisutna u potpunosti, a **22,7%** da je bila prisutna donekle. S druge strane, ukupno **63,9%** ispitanica je istaklo da postporođajno iskustvo nije bilo obilježeno brigom o njima i njihovim potrebama od strane medicinskog osoblja.

Da li vam je bio omogućen kontakt sa bebom odmah nakon porođaja?

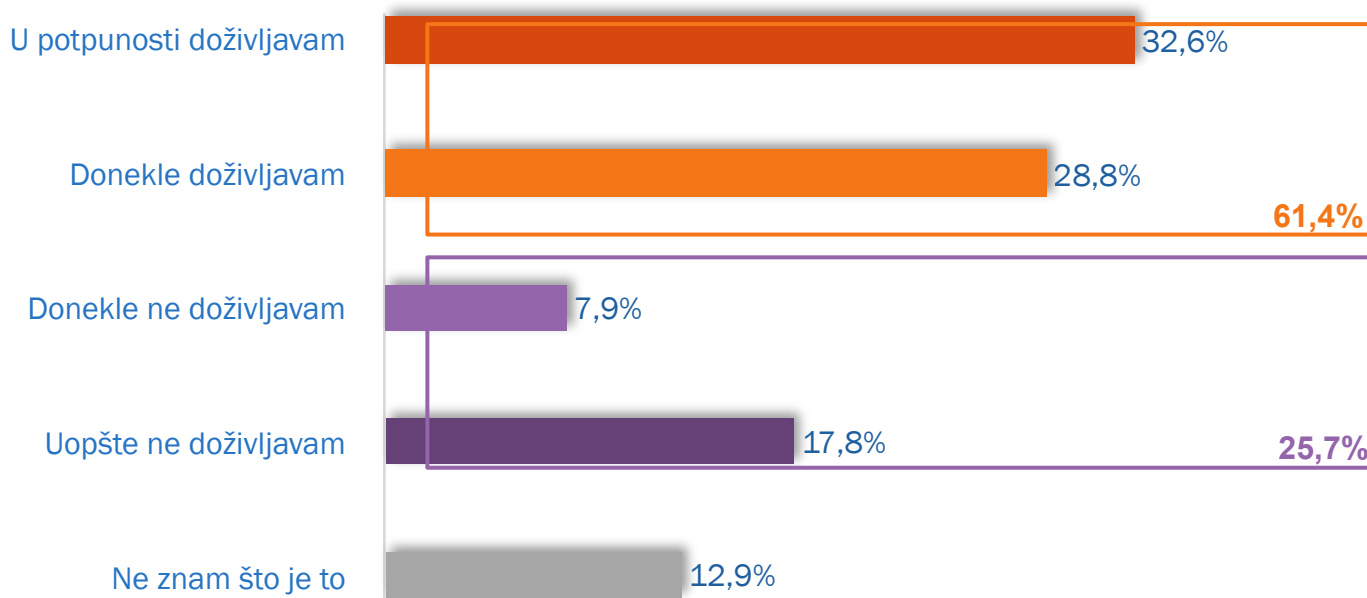
67,4% ispitanica je navelo da im je bio omogućen kontakt sa bebom odmah nakon porođaja, dok je **32,6%** njih navelo da nije.

● Da ● Ne

U kojoj mjeri baby friendly sistem doživljavate kao podršku majci i bebi?

32,6% ispitanika/ca ističe da baby friendly sistem u potpunosti doživljava kao podršku majci i bebi, dok **28,8%** ističe da donekle doživljava. S druge strane, ukupno **25,7%** ispitanica ističe da ovaj sistem ne doživljava kao podršku.

Ispitanice koje su navele da baby sistem ne doživljavaju kao podršku, istakle su sljedeće:

"Baby friendly program ne dozvoljava porodicama da se kvalitetno oporave nakon porođaja. Pogotovo nakon carskog reza."

"Zamisao 'baby friendly' programa je dobra, ali nije sprovedena kako treba."

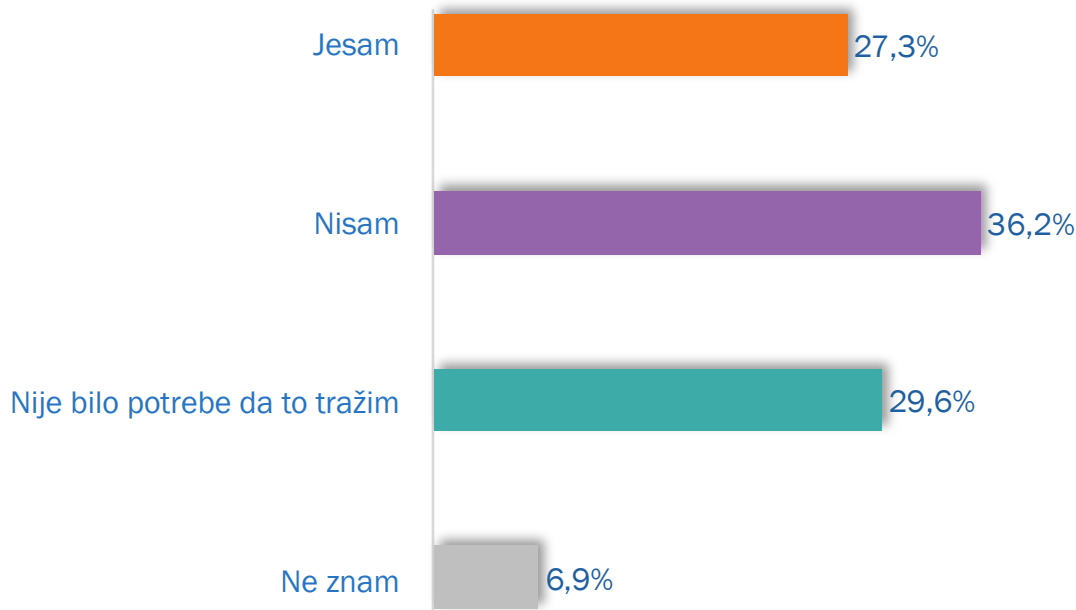
"Smatram da je 'baby friendly' program u ovom obliku kontraproduktivan."

"Pomoć od sestara je bila minimalna i dolazile su samo kada su bile na viziti."

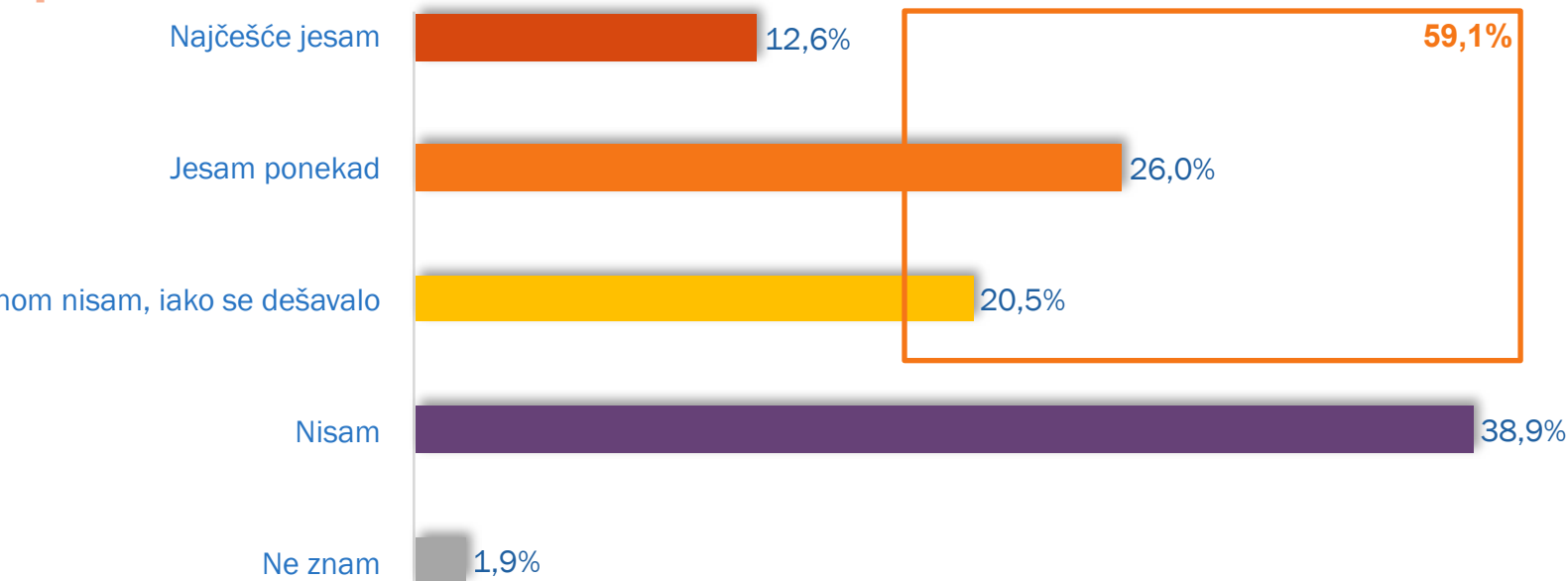
Jeste li imali slobodu da bez ustručavanja i osuđivanja zatražite da beba ostane u boksu?

27,3% ispitanica ističe da je bez ustručavanja i osuđivanja moglo da zatraži da beba ostane u boksu, dok **36,2%** ističe da to nije bio slučaj. Dodatno, **29,6%** ispitanica je navelo da nije bilo potrebe da to traži, dok **6,9%** nije zauzelo stav o ovoj temi.

Da li ste prilikom medicinskih pregleda tokom trudnoće ili porođaja imali iskustva sa grubim rukovanjem ili zahvatima bez vašeg pristanka, od strane medicinskog osoblja?

Ukupno **59,1%** ispitanica je navelo da je makar u nekom trenutku doživjelo grubo rukovanje ili zahvatima bez njihovog pristanka od strane medicinskog osoblja. Svega **38,9%** ispitanica navodi da nije imalo takva iskustva.

Ispitanice koje su istakle da su doživjele neki vid grubog rukovanja ili zahvata, sa nama su podijelile sljedeća iskustva:

"Bila sam primorana na prisilne ginekološke preglede kako moja doktorka ne bi odbila da mi dalje vodi trudnoću."

"Nasilno otvaranje vodenjaka, pritiskanje stomaka dok beba ne izađe što je za posljedicu imalo pucanje vagine do cervika."

"Epiziotomija i pregledi najmanje 10 različitih ljudi bez pitanja i mog pristanka."

"Grubi vaginalni pregledi od strane muškog doktora u KBC-u i kotorskoj bolnici. Ženski dio osoblja je uvijek bio mnogo nježniji."

"Ginekološki pregledi su bili veoma grubi i bolni, bez objašnjenja zašto je nužno da se rade."

Da li Vam se desilo nešto od sljedećeg:

primjenom Kritelerov zahvat (pritiskanje stomaka tokom druge faze porođaja).

51,2% 35,1% 13,7%

Izvedena je epiziotomija, a da mi prije toga nije tražen pristanak.

40,0% 40,5% 19,5%

nećivalo da treba da se porodim prirodno (vaginalno) jer je to bolje za bebu.

40,0% 56,2% 3,8%

Izvedeno je bušenje vodenjaka, a da mi prije toga nije tražen pristanak.

38,1% 46,3% 15,6%

Bez saglasnosti mi je urađena indukcija/stimulacija porođaja.

35,9% 47,1% 17,0%

Tokom porođaja sam kritikovana od strane medicinskog osoblja.

35,6% 56,4% 7,9%

Prilikom porođaja uključena mi je indukcija iako to nisam željela.

33,4% 51,5% 15,1%

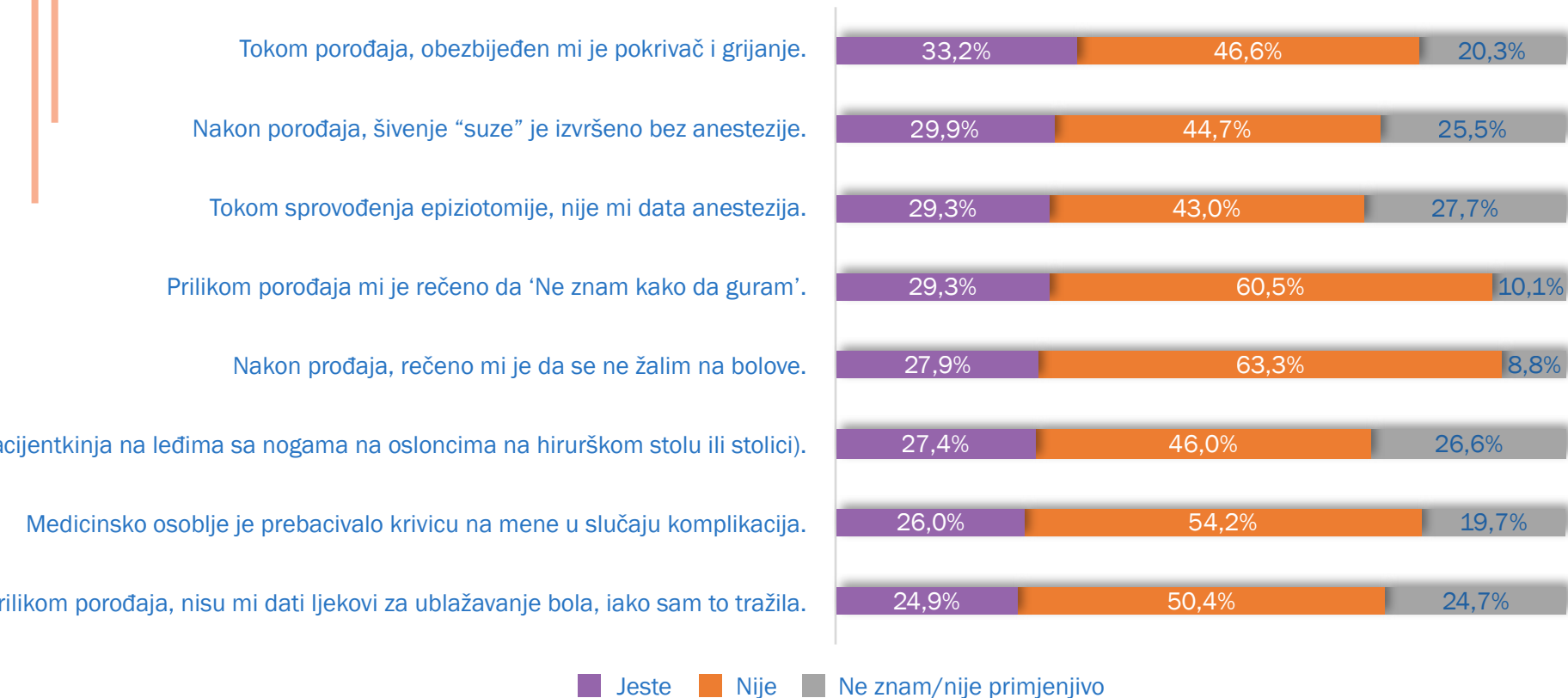
beba da prestanem da se žalim, da bol kroz koji prolazim nije toliko strašan.

33,4% 58,6% 7,9%

Jeste Nije Ne znam/nije primjenjivo

Da li Vam se desilo nešto od sljedećeg:

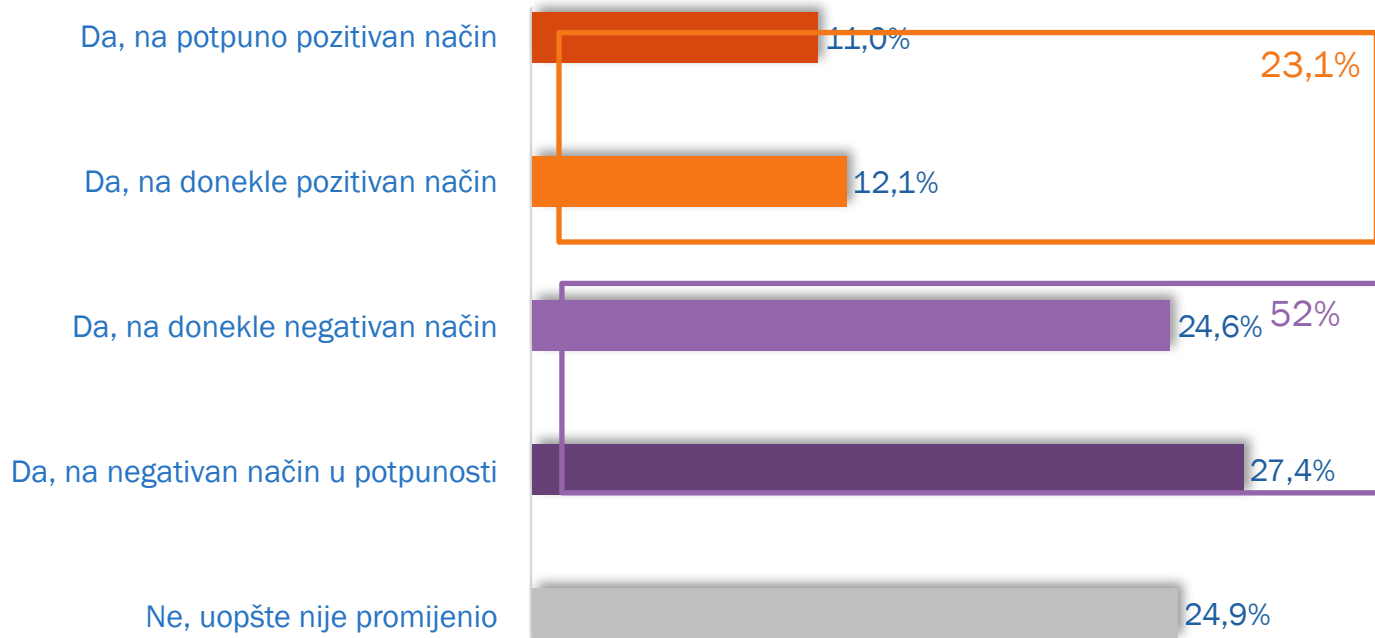

Da li Vam se desilo nešto od sljedećeg:

Da li je iskustvo koje ste imali sa trudnoćom značajno promijenio Vaše percepcije na trudnoću u budućnosti?

24,9% ispitanica navodi da im dosadašnje iskustvo sa trudnoćom nije promijenilo percepcije na trudnoću u budućnosti dok 75,1% navodi da ipak jeste. Među njima, 23,1% navodi da je dosadašnje iskustvo na njih uticalo na pozitivan način u ovom pogledu, dok 52% ističe da je uticalo na negativan.

Ispitanice su ovaj negativan uticaj dalje objasnile:

"Osjećala sam se potpuno nepodržano, izložena toksičnim komentarima medicinskog osoblja koje kao da mi iz nepoznatog razloga želi zlo."

"Bila sam prepuštena samoj sebi, bez ikakve podrške, sa konstantnim osećajem da me niko ne shvata."

"Ne dozvoljavaju da na porodjaju promijeniš položaj u kom te manje boli, ne pitaju za saglasnost za poduhvate koje obavljaju, ne uvažavaju mišljenje."

"Doktor mi je rekao da sve i da ću umrijeti, da ću se ipak poroditi prirodno."

"Moj porođaj mi je u sjećanju kao jedno od najružnijih iskustava u životu."

"Osjetila sam da mi je sve nametnuto, nisam bila pitana ni za šta, a dok me porođaj nije išao dobro, kritikovali su me."

A vertical bar on the left side of the slide with a gradient from white at the top to purple at the bottom.

Iskustva trudnica (Kada trudnoća nije iznijeta do kraja)

U istraživanju su učestvovala i dvije ispitanice koje imaju iskustva sa trudnoćom, ali ne i sa porođajem.

- Obje ispitanice su navele da vjeruju da su doživjele neki vid akušerskog nasilja. Ulazeći dublje u tu temu, ni jedna od ispitanica nije navela da je doživjela prisilnu medicinsku intervenciju. Međutim u po jednom slučaju one su isticale da su doživjele ignorisanje njihovih zahtjeva od strane medicinskog osoblja, sprovođenje medicinskih intervencija bez prethodnog informisanja o posljedicama istih, kao i ponižavanje i grub tretman od strane medicinskog osoblja.
- Obje ispitanice su istakle da je komunikacija se medicinskim osobljem bila loša - jedna je navela da je ona bila izuzetno loša, dok je druga navela da je komunikacija bila donekle loša. Objasnile su da su njihovi zahtjevi ignorisani, kao i da im nije dat pristup laboratorijskim rezultatima.
- Jedna od njih je navela da su ova iskustva uticala negativno na njene percepcije o trudnoći u budućnosti, dok je druga navela da ova iskustva uopšte nisu uticala na nju.

„Osim navedenog, u konačnici moje neuspjele trudnoće, kada se očekivala terminacija, dežurni doktor je odbio obaviti ultrazvučni pregled (koji mu je bio ostavljen kao zadatak od prethodne smjene) uz obrazloženje da "nema vremena za to".“

Percepcije muškaraca o iskustvima svojih partnerki

Sa nama su iskustva svojih partnerki, u vezi sa trudnoćom i prođajem, podijelila i dva muškarca*

- Oba ispitanika su istakla da smatraju da je njihova partnerka doživjela makar neki vid akušerskog nasilja. U ovom smislu po jedan ispitanik je istakao da smatra da je njihova partnerka doživjela ignorisanje zahtjeva i potreba, kao i prisilne medicinske intervencije, te medicinske intervencije bez prethodnog informisanja o razlozima i mogućim ishodima. Oba ispitanika su istakla da su njihove partnerke doživjele ponižavanje, grub i neprimjeren govor od strane medicinskog osoblja.
- Jedan ispitanik ocjenjuje da je komunikacija sa medicinskim osobljem bila izuzetno loša, dok drugi ocjenjuje da je komunikacija bila više dobra nego što je bila loša.

„Nemarnost osoblja dovela je do prisilnog porođaja, zbog loše koordinacije doktora i osoblja u smjeni. Zaposlena u KCCG ponašala se nepristojno prema supruzi koja je imala težak carski rez. Nakon dva dana joj je rekla da je beba izgubila značajnu količinu na težini, uz obrazloženje da je to veliki razlog za brigu. Na istu zaposlenu se žalila i žena koja je ležala pored supruge i ispričala joj svoje negativno iskustvo od prvog porođaja. Ta zaposlena joj je bezobzirno saopštila da bebi mozak ne raste kako treba, što je izazvalo dodatni stres. Nakon svih pretraga, ispostavilo se da nije bilo ni govora o tome.“

*Od četiri muškarca koja su učestvovala u istraživanju, dva su navela da su njihove partnerke imale iskustva sa trudnoćom.

Iskustva drugih

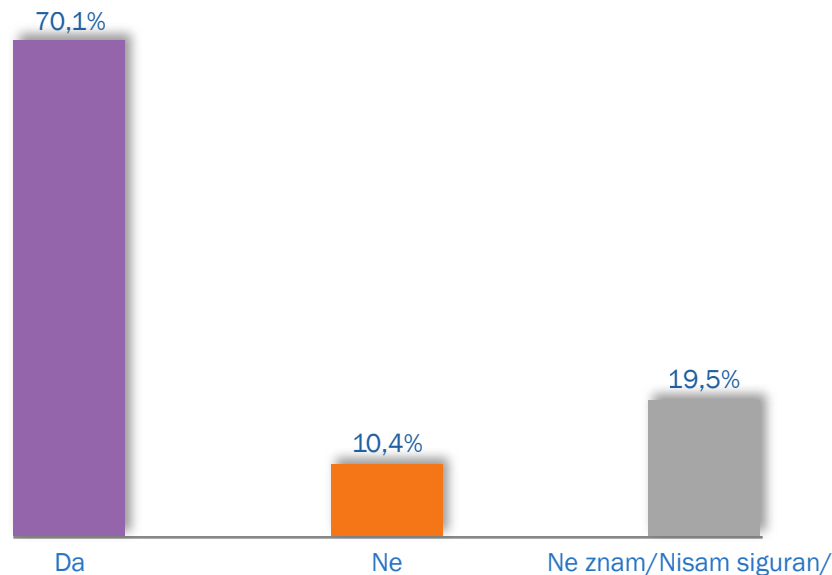
Imajući u vidu objašnjenje akušerskog nasilja biste li rekli da znate nekoga osim Vas ko je bio žrtva akušerskog nasilja?

- Čak **70,1%** ispitanika/ca navodi da zna nekoga ko je bio žrtva akušerskog nasilja.

„Znam dosta primjera i sebe i drugih kada smo zbog prejakih bolova i nemogućnosti da se otvorimo i porodimo molile za carski rez ali ga nismo dobile.“

„Ženi je urađena kiretaza bez anestezije u 5-om mjesecu trudnoće pod izgovorom da je hitno jer krvari i nemaju vremena za anesteziju.“

„Znam za slučajeve: 20 dana održavanja trudnoće na patologiji, ignorisanje pacijentkinja koje se žale na bolove uz riječi “Pa što ću ti ja sad” od strane medicinskih sestara, nepravrovremeno reagovanje koje je rezultiralo gubitkom djeteta u 9 mjesecu trudnoće...”

Preporuke

PREPORUKE

Edukacija medicinskog osoblja i profesionalni razvoj:

Organizovati kontinuirane obuke o važnosti empatije, nježnog i humanog tretmana pacijentkinja, te pružanja podrške i kvalitetne komunikacije tokom trudnoće, porođaja i postporođajnog perioda. U ovom smislu, izuzetno je važno raditi na edukaciji i profesionalizaciji medicinskog osoblja po pitanju *etičkih standarda i informisanog pristanka*.

Posebno je važno implementirati i kontrolne mehanizme za nadzor rada medicinskog osoblja, te stanja pacijetnjiga i opšteg stanja u porodilištima.

Standardizacija postupaka:

Stvoriti postupke i protokole koji osiguravaju poštovanja prava pacijentkinja, uključujući pravo na informisanje o medicinskim zahvatima i procedurama.

Podrška trudnicama i porođiljama:

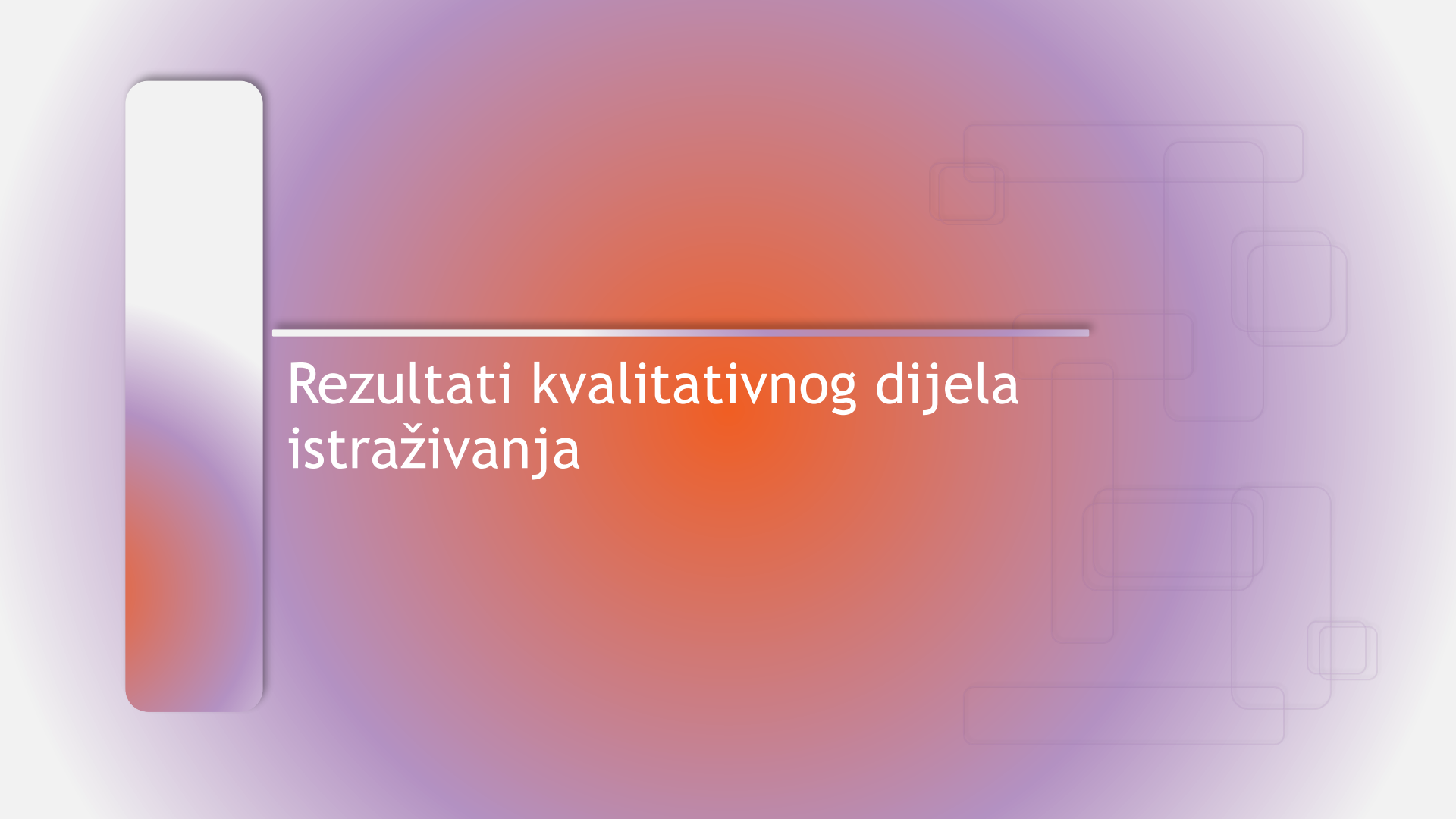
Promovisati programe podrške za trudnice i porođilje poput škola za trudnice i grupa podrške. U ovom smislu, *važno je stvoriti mehanizme za adekvatnu psihološku podršku pacijentkinjama kako bi imale priliku da razgovaraju o svojim iskustvima i rano otpočinu proces prevazilaženja trauma.*

Omogućiti ženama informisanje o njihovim pravima.

Podizanje svijesti:

Organizovati javne kompanje za podizanje svijesti o akušerskom nasilju, a taj prostor koristiti za informisanje o pravima žena tokom trudnoće, porođaja i nako porođaja.

Rezultati kvalitativnog dijela istraživanja

KVALITATIVNA ANALIZA ISKUSTAVA SA TRUDNOĆOM I POROĐAJEM

OPŠTI UTISAK O ISKUSTVU SA POROĐAJEM

- Većina žena navodi da ne pamti „*ništa pozitivno*“ u vezi sa porođajem, osim činjenice da su one i/ili bebe na kraju preživjele. Samo jedna žena iskazuje djelimično pozitivno iskustvo (*brz izlazak iz bolnice nakon prvog porođaja*).
- Nekoliko učesnica povlači trajne psihičke posledice: redovne psihoterapije, strah od nove trudnoće, prekid trudnoće, ili čak izjave da „*ne žele više dece*“ iz straha da ne prođu ponovo kroz „*horor*“. Ovo ukazuje na izuzetnu dubinu i ozbiljnost proživljene traume.
- Kod nekih učesnica se razvila trajna averzija prema bolničkom porođaju, što ukazuje na nepovjerenje u zdravstveni sistem.

POSLEDICE NA PLANIRANJE PORODICE

- Više žena naglašava da su se ili odlučile da nemaju više dece ili su prekinule sledeću trudnoću iz straha od ponavljanja traumatičnog iskustva.
- Žene koje su se odlučile za kasnije trudnoće kažu da je to za njih bila borba, ali su uspjele da se odvaže, uz mnogo više informacija o pravima porođilja.

KVALITATIVNA ANALIZA ISKUSTAVA SA TRUDNOĆOM I POROĐAJEM

NEDOSTATAK EMPATIJE

- Žene govore o veoma lošoj ili nikakvoj komunikaciji i potpunoj odsutnosti empatije kod medicinskog osoblja. Takođe, sve žene navode da ne mogu da odluče da li im je gore bilo na porođaju ili dani nakon porođaja, u porodilištu.

NEDOSTATAK SLOBODE KRETANJE I PRISTUPA OSNOVNOJ NJEZI

- Sve učesnice opisuju situacije u kojima nikome nije bilo dozvoljeno da izlazi iz sobe i da su se osjećale kao u “zatvoru”. Jedna od ispitanica opisuje da je (uprkos bolovima od kojih je imala, te nesvjestice) morala sama da ustaje po hranu, da sama previja bebu ili da ide u toalet bez ikakve pomoći.
- Navode da im pomoć nije pružena, čak i u momentima kada su bile u jakim bolovima ili krvarile.

NEPOŠTOVANJE INTIME I INTEGRITETA

- U više iskaza se pominje da je ženama uskraćena osnovna privatnost (da su dovođeni specijalizanti da ih pregledaju bez dozvole ili da su ih sestre štipale za grudi bez dozvole i objašnjenja).

KVALITATIVNA ANALIZA ISKUSTAVA SA TRUDNOĆOM I POROĐAJEM

FIZIČKO POVREĐIVANJE I POSLJEDICE

- Jedna od ispitanica je pretrpjela ozbiljne povrede i i danas ima posljedice - zaboravljena rukavica u materici, povrijeđeno crijevo, poremećen rad bubrega. Njena beba je rođena sa hidrocefalusom usljed nasilnog porođaja.
- Druga ispitanica i njena beba pretrpjele su teške povrede - beba sa slomljenom rukom, ispitanica sa „iskasapljenim“ tkivom i problemima sa bubrezima i bešikom.
- 3 od 6 žena su nakon porođaja razvile infekcije i/ili sepse usljed nesavesno obavljenih procedura, nakon kojih nisu dobile ni objašnjenje, ni izvinjenje - nepotpuno uklonjena posteljica pri carskom rezu, zaboravljena rukavica, jaka infekcija kao posljedica prevelike količine indukcije.
- Jedna žena je navela da je svjedočila tome da je doktorka ošamarila drugu pacijentkinju u sali.
- „Skakanje“ i višestruko pritiskanje stomaka, iako su pacijentkinje izričito negodovala i prijavljivale ekstremne bolove. Više žena opisuje praksu „Kristelerove metode“ – u njihovom iskustvu to je bilo nasilno „skakanje po stomaku“ sa ciljem da se porođaj što prije završi, iako je sve teklo po planu i uredno. Pored toga, nekima je vještački probijan vodenjak, bez ikakvih objašnjenja.

NEPOSTOJANJE INFORMISANOG PRISTANKA

- Sve ispitanice izričito naglašavaju da ni o čemu nisu bile pitane. Procedura poput indukcije, bušenja vodenjaka, „skakanja na stomak“, epiziotomije ili čak carskog reza rađena je bez objašnjenja. Čak i kada su postavljale pitanja o procedurama često su dobijale uvrijedljive ili neinformativne odgovore (npr. „*Samo se ti fokusiraj na sebe, to su vitamini*“).
- Gotovo sve ispitanice su iznijele iskustvo da su primile indukciju i/ili epiziotomiju bez prethodne saglasnosti i informisanja. Uz to se kod gotovo svih pominje „skakanje po stomaku“ (Kristeler manevar).

KVALITATIVNA ANALIZA ISKUSTAVA SA TRUDNOĆOM I POROĐAJEM

VERBALNA AGRESIJA I UVREDE

- Najčešći oblik prijavljenog nasilja jeste verbalno omalovažavanje, seksističke izjave, uvredljivi komentari, poređenje sa životinjama, ali i pretnje =npr. „*Dobro da je muško, ne bih mogla da kasnim zbog ženskog deteta*“, „*Za muško se valja pomučiti*“, „*Sve je sa tobom u redu, samo si histerična/razmažena*“)

ODSUSTVO OBJAŠNJENJA POSTUPAKA NAKON POROĐAJA

- Sve žene u odgovorima navode da im niko nije detaljno pojasnio izvođene zahvate (epiziotomiju, indukciju, carski rez, bušenje vodenjaka).
- Jedna od ispitanica opisuje situaciju da je zaboravljena rukavica u materici bila minimalizovana izjavom: „*Dešava se, važno da ste živi*“.
- Dok druga žena i dalje nema zvaničan izveštaj o carskom rezu i razlozima sepse koji su se desili u privatnoj bolnici. Kasnije je na pregledima u državnoj bolnici utvrđeno da je sepsu izazvao neizvađeni deo posteljice. Na to su joj u privatnoj bolnici rekli da umišlja i da je histerična, da pati od postporođajne depresije. Kako ona kaže: „*Pravili su me ludom*“.

NEPOVJERENJE U SISTEM

- Ispitanice smatraju da se medicinsko osoblje međusobno pokriva i otežava pristup neophodnoj dokumentaciji, što ih navodi na zaključak da su izgledi za bilo kakav pravni epilog izuzetno mali ili čak nepostojeći.

ZAKLJUČCI KVALITATIVNOG ISTRAŽIVANJA:

1. **Veoma visoka učestalost negativnih iskustava:** Kod gotovo svih žena dominira osećaj nepoštovanja, bolnog i traumatičnog porođaja, nedostatka empatije i osnovne brige, zbog čega 4 od 6 ispitanica ne želi da ima još djece.
2. **Nedostatak informisanog pristanka:** Redovno se navodi da nisu dobijale informacije o indukciji, epiziotomiji, carskom rezu i drugim procedurama, što ukazuje na sistematsko kršenje prava pacijentkinja.
3. **Trajne fizičke i psihološke posledice:** Pacijentkinje se nose sa dugotrajnim fizičkim i psihičkim posljedicama nakon porođaja - od infekcija i sepse do dugotrajnih trauma i potrebe za psihoterapijom.
4. **Nedostatak pravne zaštite:** Zbog zatvorenog sistema i nedostupne medicinske dokumentacije, većina žena odustaje od tužbi ili ih advokati obeshrabre.
5. **Zdravstveni problemi kod beba i motivacija majki da progovore:** Kod većine žena, bebe su nakon porođaja imale neki zdravstveni problem (poput hidrocefalusa, povrede ruke, infekcija, problema sa sluhom i sl.). Upravo to ih je dodatno motivisalo da istupe i pričaju o svom iskustvu, jer da je „samo zbog njih samih“, ne bi imale snage ni volje za toliki angažman.
6. **Pojam akušerskog nasilja:** Važno je akušersko nasilje shvatiti kao širok pojam koji obuhvata ne samo porođaj, već i postporođajni oporavak koji se dešava u porodilištu (6 od 6 žena svjedoči o tom periodu kao o jednako traumatičnom).

PREPORUKE I PRIJEDLOZI UČESNICA:

1. **Edukacija medicinskog osoblja o pravima porodilja, kao i o kuminikaciji i empatiji (važnosti psihološke podrške trudnicama i porodiljama):** Pojačati obuku o komunikacionim vještinama i etičkim standardima, uz insistiranje na informisanom pristanku i poštovanju dostojanstva i psihološkoj podršci.
2. **Unapijređenje pravnih mehanizama i transparentnosti:** Omogućiti jednostavniji pristup medicinskoj dokumentaciji i formirati nezavisna tela (ombudsman za pacijente) koja će se baviti žalbama.
3. **Psihološka podrška u sklopu zdravstvenog sistema:** Uvesti psihološko savetovanje za porodilje koje prijave traumatično iskustvo, kao i mogućnost da se o eventualnim povredama i neljudskom postupanju obaveste relevantne institucije.
4. **Podrška i informisanje trudnica:** Promovisati škole za trudnice, grupe podrške i nevladine organizacije/udruženja koje mogu informisati žene o njihovim pravima i zaštitnim mehanizmima.
5. **Rad na podizanju svijesti zajednice o akušerskom nasilju:** Podizanje svijesti o prisustvu akušerskog nasilja, a time stvaranje i bolje podrške za žene koje su iskusile isto

<https://www.defacto.me/>

